

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, výzkum a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Kazuistika dítěte

Podpora přirozeného rozvoje řeči u dětí – primární
logopedická prevence

Kroměříž

září 2021 – únor 2022

Zpracovala: Helena Skovajsová

Charakteristika dítěte

Osobní údaje:

Jméno: anonymní, dítě je nazýváno jménem Rudolf

Pohlaví: chlapec

Datum narození: květen 2017 (4,5 let)

Rudolf navštěvuje mateřskou školu již druhým rokem. Je velmi snaživý, zvědavý a rád se zapojuje do aktivit. Současné problémy se projevují převážně v komunikaci s učiteli a spolužáky. Výrazný nedostatek činí aktivní slovní zásoba, avšak nenavštěvuje žádnou další instituci pro rozvoj komunikačních schopností. Tento nedostatek je jedním z důvodů, proč si většinou hraje sám (nedokáže se domluvit se svými spolužáky). Dítě respektuje autoritu učitele, dbá na jeho pokyny, dokáže říct, pokud je mu něco nepříjemné. Chápe sociální chování a snaží se začlenit do kolektivu. Občas zneužívá svůj „handicap“ k tomu, aby na sebe připoutal pozornost učitelky.

Rodinná anamnéza:

Rudolf je třetím a nejmladším dítětem v neúplné rodině. Během svých prvních dvou let žil se svými rodiči a sourozenci v Belgii. Poté se však rodiče rozvedli, přestěhovali se do České republiky, a od té doby žije ve střídavé péči. Rudolf je dítětem z bilingvální rodiny, proto se od narození se učil vlámsky i česky. V jeho prvních třech letech rodiče komunikovali převážně nizozemsky, tudíž u něj tento jazyk převažuje. Po přistěhování do České republiky sice začal více používat český jazyk, nicméně adaptace u něj není tak bezproblémová, jako u dalších dvou sourozenců (7 a 9 let). S matkou komunikuje výhradně česky, s otcem vlámsky a se sourozenci různě, občas česky, občas vlámsky.

Komunikace v třídním kolektivu, s učiteli i dětmi, je horší. Rudolf nedokáže zcela přesně vyjádřit své myšlenky, i když spoustu věcí chápe. Během své praxe jsem nepostřehla, že by ho maminka nabádala k opakování věty („jak se má říkat správně“), nebo k přesnému vyjádření svých myšlenek. Vždy se „nějak“ domluvili. Jeho otec používá český jazyk minimálně, tudíž dítě necítí z otcovy strany žádný nátlak k naučení a pochopení českého jazyka. Kromě narušené komunikační schopnosti dítě žádné další problémy nemá.

Osobní anamnéza:

Lateralita

Dítě má nevyhraněnou lateralitu oka a ruky. Pokud dáme dítěti svobodnou volbu, orgány hodně střídá. Děje se to například při činnostech jako dívání se krasohledem nebo ukazování částí obličeje. Pokud dostane za úkol, obtáhnout jednoduchou čáru nebo vlnovku prstem, zvolí si levou ruku. Při obtažení čáry perem, však drží pero v pravé ruce. Pravou rukou taky drží lžičku. Co se týče střihání tenkého papíru, dokáže použít pravou ruku, ale pokud jde o tlustý, přeložený papír, používá výhradně ruku levou. Při hrách, jako je puzzle, různé skládačky apod. používá obě ruce a nelze tedy určit, která je dominantní.

Hrubá a jemná motorika

Hrubá ani jemná motorika mu nečiní žádný problém. Dokáže se sám obléknout, zvládá chůzi v nerovném terénu, drží balanc, přejde po kladině, skládá puzzle, kreslí, uchopí lepidlo, zvládá prstohrátky (*pozdravení palce s dalším prstem*). Zvládá oromotorická cvičení jako pohyby jazyka v horizontální a vertikální rovině, udělá „koníka“, nafoukne tváře.

Sluchové a zrakové vnímání

Opakuje slova, vytleská je a určí počet slabik. Rozliší stejné a různé slabiky (dy/di, ra/la, po/no). Dokáže rozlišit předměty dle barev (ne všechny barvy určí), určí jiný obrázek v řadě, rozpozná tři překrývající se obrázky, určí, zda jsou předměty stejné, či jiné.

Řeč

Rudolf zná český jazyk spíše pasivně než aktivně. Má velmi malou slovní zásobu, neskloňuje slova, užívá špatný slovosled (*on dělá tím jednu nohu skákat, on číst*) nedokáže určit rody ani slova nadřazená a podřazená. Mnohočetná dyslalie (*místo hlásky S používá T, místo hlásek C, K používá hlásku Č a občas hlásku K vynechá úplně*). Řeč je občas natolik nesrozumitelná, že nerozumí ani učitelky. Děti si s ním často nechtějí hrát, protože mu nerozumí.

Průběh pedagogické intervence:

❖ 9.11.

- a. grafomotorická cvičení – dřevěná deska (viz *Příloha 1*)
- b. prstové říkadlo (viz *Příloha 2*)
- c. oromotorická cvičení (viz *Příloha 3*), nafouknutí tváří, jazyk do stran tváří
- d. zrková diferenciacie – třídění lega dle barev, protiklady (krátké X dlouhé, široké X úzké, vysoké X nízké)

- vše se mu dařilo, neznal pouze protiklady

❖ 10.11.

- a. zrková diferenciacie (třídění barevných pastelek, určení barev a odstínů)
- b. grafomotorická cvičení (viz *Příloha 1*)
- c. oromotorická cvičení (jemné zkusování pendreku položeného mezi zuby, poté i v rytmu)
- d. dechové cvičení (závody peříček)

- dokáže roztrdit barvy dle odstínů, ale nedokáže je slovně pojmenovat, jen modrou

❖ 19.11.

- a. prstové říkadlo (viz *Příloha 2*)
- b. vytleskávání slov z obrázku (viz *Příloha 4*)
- c. sluchová analýza (rozeznávání, zda dvě postavičky řekly slovo stejně, či jinak)
- d. orientace v prostoru (polož postavičku *za, před, vedle...* krabice)

- sluchová analýza v pořádku, téměř vždy určil správně; z předložek znal jen nahoře, dole, vpravo a vlevo

❖ 24.11. 2021

- a. zrková diferenciacie – určení směru šipky, poznávání barev, určení počtu šipek (viz *Příloha 5*)
- b. rozvoj slovní zásoby – barvy (ano: modrá, pasivně: červená, zelená, žlutá) (viz *Příloha 6*)
- c. povídání příběhu – *Co holčička dělá?* (viz *Příloha 7*)
- d. rozvoj slovní zásoby a prematematická cvičení (práce s obrázkem, vytleskávání slov a následné přiřazení k domečku) (viz *Příloha 4*)

-při povídání příběhu špatně skloňuje slova, nesloží celou větu správně, nepojmenuje místnosti v domě; jinak neměl s ničím jiným problém, dokáže vytleskat slova a u některých dokonce určil 1. písmeno

❖ 26.11.

- a. zkouška laterality - dívání se do dalekohledu, obtahování linky prstem obtahování fixem (viz *Příloha 8*)
- b. grafomotorická cvičení na dřevěné desce (viz *Příloha 1*)
- c. sluchová analýza – rozeznávání zvuků (viz *Příloha 9*)

- při zkoušce laterality střídal obě oči, dále obtahoval vlnovku levou rukou, nicméně při psaní perem používá ruku pravou; jinak je velmi šikovný, vše se mu dařilo

❖ 1.12.

- a. rozvoj slovní zásoby, třídění obrázků, pojmy nadřazené a podřazené (viz *Příloha 10*)
- b. zraková diferenciacie – protiklady (viz *Příloha 11*)

- nedokázal určit slova nadřazená (nábytek, lidské tělo), znal jen některá slova – velmi malá slovní zásoba; protiklady nedokázal určit vůbec

❖ 3. 12. 2021

- a. zkouška laterality
- b. grafomotorická cvičení – *pozdravení prstíků, prstohrátky* (viz *Příloha 2*)
- c. rozvoj slovní zásoby (viz *Příloha 10*)

- zkouška laterality: síla rukou stejná, při ukazování částí obličeje střídal obě ruce, taktéž u skládání puzzle; tvrdý přeložený papír stříhá levou rukou, tenký však pravou); grafomotorická cvičení a povídání o obrázcích ho velmi bavily, rád se učí nové věci a je velmi snaživý

❖ 8.12.

- a. grafomotorická cvičení - *pozdravení prstíků*
- b. oromotorická cvičení (viz *Příloha 3*)
- c. povídání příběhu *Co holčička dělá?* (viz *Příloha 7*)
- d. zraková diferenciacie – opakování protikladů (viz *Příloha 11*), co nepatří do řady (viz *Příloha 12*)
- e. sluchové cvičení (*Která postavička řekla slovo správně?*)

- cvičení s postavičkami ho velmi baví; při zrakové diferenciaci dokázal určit, zda jsou obrázky stejné nebo ne, ale nedokázal říct proč; protiklady mu dělají stále problém

❖ 10.12. 2021

- a. grafomotorická cvičení – *pozdravení prstíků*, obtahování čar prstem i perem (viz *Příloha 8*)
- a. oromotorická cvičení - jazyk do strany tváře, vypláznout jazyk, polohy nahoru, dolů, vpravo vlevo, nafoukne tváře, poté viz *Příloha 3*
- b. zraková diferenciacie – třídění lega dle barev a třídění na protiklady (moc X málo, malý X velký, nízký X vysoký, dlouhý X krátký)
- c. sluchová analýza - dokáže určit, zda postavičky řekly slovo stejně, či jinak

- lego dokázal roztřídit podle barev (aktivně pojmenuje žlutou, modrou, červenou, zelenou a hnědou); další pokyny nezvládl (zná pouze protiklady *moc X málo*)

❖ 5.1. 2022

- a. rozvoj slovní zásoby – připínání kolíčku na kartičky (ovoce, zelenina)
- b. malování rodiny
 - na jednu stranu namaloval sebe, pak maminku, bratra a sestru, poté otočil list a na druhou stranu namaloval tatínka
 - postavičky neměli obličej ani vlasy, měli jednoduché ruce (jen čáry, bez prstů), tvar těla připomínal obdelník nebo trojúhelník

- aktivita s kolíčky ho hodně bavila, pasivně zná většinu slov z oblasti ovoce a zeleniny

❖ 18.1. 2022

- a. zrkadlová a sluchová analýza - hledání konkrétní věci na obrázku, vytleskávání slov (viz *Příloha 4*)
- b. prstové říkadlo (viz *Příloha 2*)
- a. rozvoj jemné motoriky – výroba vlašťovky
- b. dechová cvičení – závody vlašťovek

- aktivity ho velmi bavily, rád pracuje s různými obrázky z knihy *Diagnostika dítěte předškolního věku* (Bednářová, Šmardová)

Přílohy:

Příloha 1

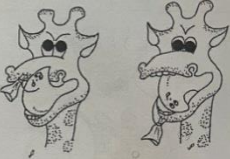
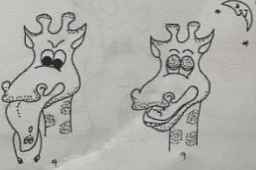

Příloha 2

VEVERČINY OŘÍŠKY

- *Veverka si oříšky*
Veverka: Vztyčte pravý ukazováček a malíček (*uši*), spojte koneček pravého palce s konečky prostředníčku a prsteníčku (*tlamička*). Prsty levé ruky sevřete v pěst hřbetem nahoru, čtyři klouby jsou *oříšky*. Na každý 2x ťukněte *tlamičkou veverky*, u malíčku 1x. Drhlo: Ťukajte v rytmu na hladké okraje (4x), pak drhněte (3x).
- *na zimu dá do spížky.*
 Levou dlaň s pootevřenou pěstí otočte nahoru (*spížka*) a ťukněte do ní *tlamičkou veverky* (7x – *ukládání oříšků*).
 Malé rytmické zátky či vlašské ořechy: Ťukajte v rytmu (7x).
- *Chrup, lousk, křáp!*
 Použijte duté tleskání dlaněmi se zaklesnutými prsty (3x).
 Řehtačka – pákový louskáček – plechovka s gumičkou:
 Citoslovce doprovoděte ozvučenými předměty v uvedeném pořadí.
- *Nebude mít hlad.*
 Stiskněte k sobě dlaně s propletenými prsty. Pak zvedejte a sklápějte všechny prsty kromě palců v rytmu slabik (5x).
 Rolničky: Ťukajte ukazováčkem do jednotlivých rolničků (5x).

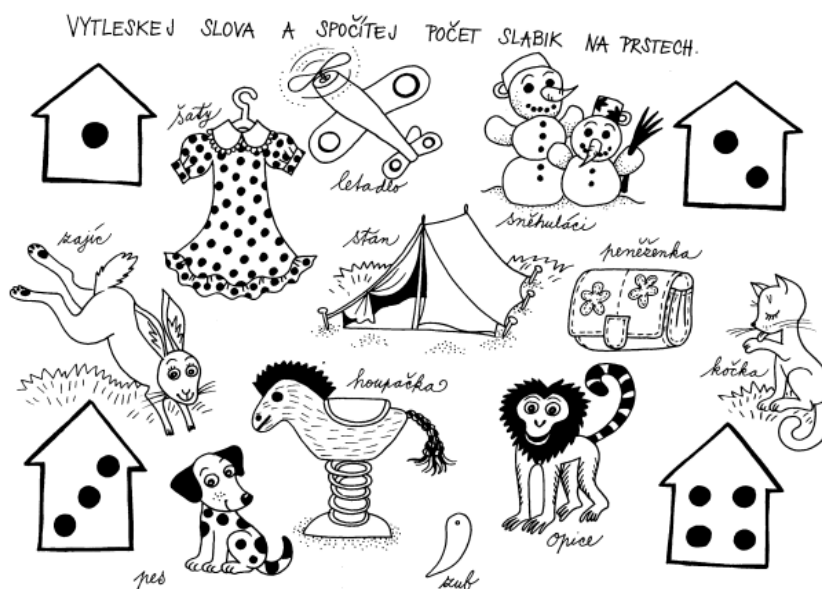
Příloha 3

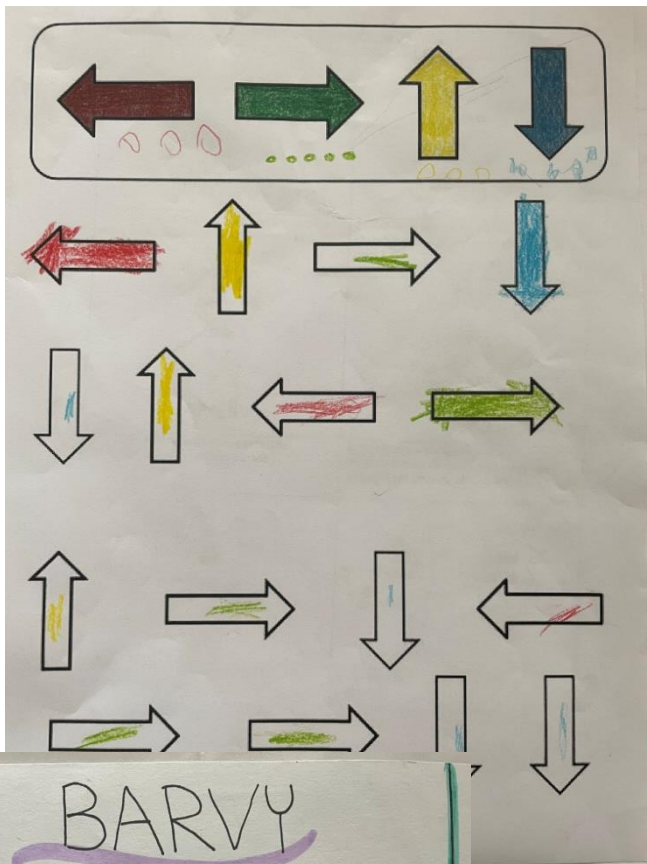
	
7. Jazyček už byl unavený a měl velikou žízeň. Napil se mlíčka jako kočička. (Příslušné pohyby jazyka při fixním mezičelistním úhlu.)	8. Umazal si však pusinku a musel se umýt. Nejprve se umyl nahoře. (Při fixovaných otevřených ústech se špička jazyka pohybuje po horním rtu zleva doprava a naopak.) Potom se umyl dole. (Špička jazyka olizuje spodní ret.)
	
9. Už byl večer a jazyk se vrátil do tlamičky. Nejdříve se protáhnul a pak šel spát. (Opět vypláznout jazyk co nejvíce a pak schovat do pusy.)	

1. Byl jednou jeden jazýček žirafy Žofky. Ráno se probudil a vypláznout jazyk co nejvíce.

3. ... nebo jestli tam není. (Pohyb jazyka ven a zpět)

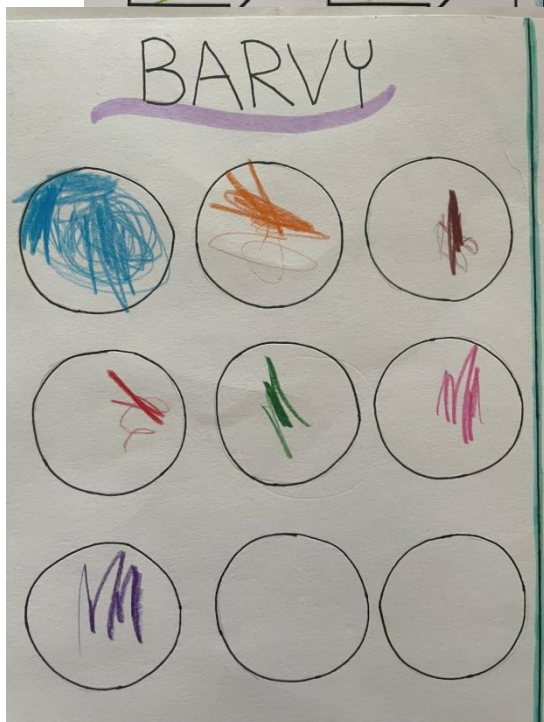
5. Uviděl koníčka a chvilku se s ním hrál. (Příslušné pohyby jazyka)

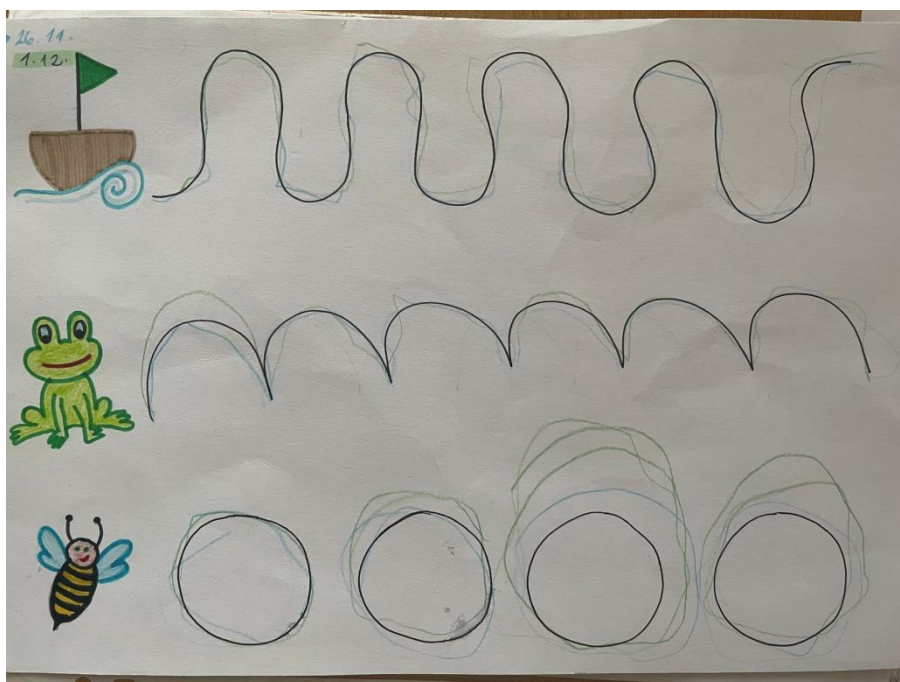

Příloha 6

Příloha 7

Příloha 8

Příloha 9

Příloha 10

2 T A P 9 V O D Y B O D Y

sofa nos ucho - ear vlasy tvář tělo

arm zuby ústa oči

Příloha 11

Příloha M1, M10: Malý x velký;

Příloha M5: Úzký x široký

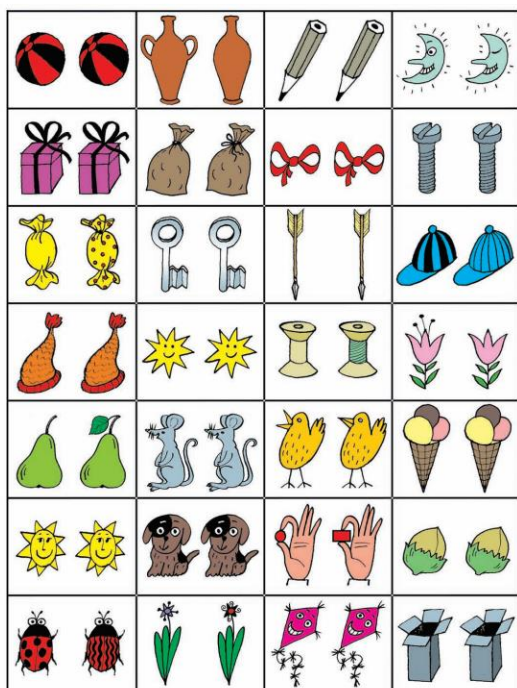
Příloha M6, M12: Nizký x vysoký; nižší x vyšší

Příloha M2, M9: Hodně x málo

Příloha M4, M11: Krátký x dlouhý

Příloha M7: Prázdný x plný

sheep	cat	dog
cow	horse	pig
goose	cock	hen

Shrnutí problémů po pedagogické intervenci:

Rudolf je velmi snaživý a vnímavý chlapec. Jedinou bariérou v komunikaci je pro něho český jazyk, protože první roky svého života žil v Belgii. Velmi rád popisuje obrázky, ale bohužel se kvůli malé slovní zásobě nedokáže zcela vyjádřit. Pokud je například na obrázku chlapec, který pouští draka, Rudolf jej nedokáže popsat a tak popisuje části chlapcova obličeje. V kolektivu je součástí smíšené třídy. Pro svou hru si ale spíše volí mladší žáky. Starší si s ním nechtějí hrát, protože se s ním nedokážou domluvit. Hraje si s nimi jen tehdy, pokud je mu přidělena určitá role v námětové hře.

- **adaptace na MŠ**

- osobní údaje: nedokáže říct celé své jméno (jen křestní), nezná adresu ani rozdíl mezi domem a panelákem, ví, kolik má let, používá slova maminka, tatínek, David (bratr)
- jména dětí a učitelek – jména učitelek a tříd v MŠ nezná vůbec, pasivně zná 95 % dětí, aktivně 6

- **podstatná jména:**

- barvy - zprvu znal jen modrou, později se naučil zelenou, červenou, žlutou; pasivně hnědou, černou a bílou

- jídlo – aktivně zná nějaké základní potraviny (jablko, paprika, okurek, chleba, rohlík) většinu nezná (např. mouka, hruška, rajče, vánočka...)
- počasí – pozná jen sluníčko
- místnosti v domě – aktivně zná pokoj, pasivně zná velmi jemně koupelnu, obývací, kuchyň
- čísla – do 5 aktivně, do 10 s dopomocí
- emoce – aktivně zná veselý a smutný, zlobit se; nedokáže říct, zda se tak někdy cítil, popřípadě při jaké činnosti
- části těla – téměř bez problému, určí části těla i obličej, nezná pouze ramena a kolena, dlaň, paže
- zvířata – pasivně asi ano, aktivně velmi málo (znal psa, kočku, opici a rybu)
- geometrické tvary – aktivně kolo a srdce, později i čtverec, zbytek ne
- písně – aktivně zná velké kolo uděláme, Safirkovou, Happy birthday napůl, ostatní ne (Ovčáci; Pásli ovce valaši)
- roční období – ani pasivně
- **slovesa:** velký nedostatek, nezná ani pasivně základní slovesa jako vytleskat, uklízet, kreslit, malovat, bavit/nebavit
- **předložky:** rozezná nahoře, dole, pozná šipky vpravo a vlevo; v prostoru dokáže určit nahoře, dole a vedle
- **opaky:** aktivně používá stejný/ jiný a malý/ velký (občas je zamění jako synonyma), ostatní (krátký/dlouhý, úzký/široký, vysoký/nízký) nezná

Závěr, metodická doporučení:

Pokud se s Rudolfem bude aktivně a individuálně pracovat, je schopen se více začlenit do kolektivu a vše dohnat, aniž by měl odklad školní docházky. Jeho problém tkví pouze v neznalosti českého jazyka, jiné problémy nemá. Občas vyžaduje větší pozornost od učitelek a potřebuje více usměrnit, pokud se má delší dobu soustředit na jednu aktivitu. Jinak je ale velmi učenlivý. Jako další postup bych doporučila individuální procvičování s různými pomůckami, ať už v rámci logopedie nebo jiné odborné intervence, četbu českých knih a aktivní komunikaci v českém jazyce zaměřenou na rozvoj slovní zásoby.